

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) เพื่อนำหลักกระบวนการจิตตปัญญา มาใช้พัฒนาคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษาในโรงเรียนประจำ โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. วิธีดำเนินการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
6. การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

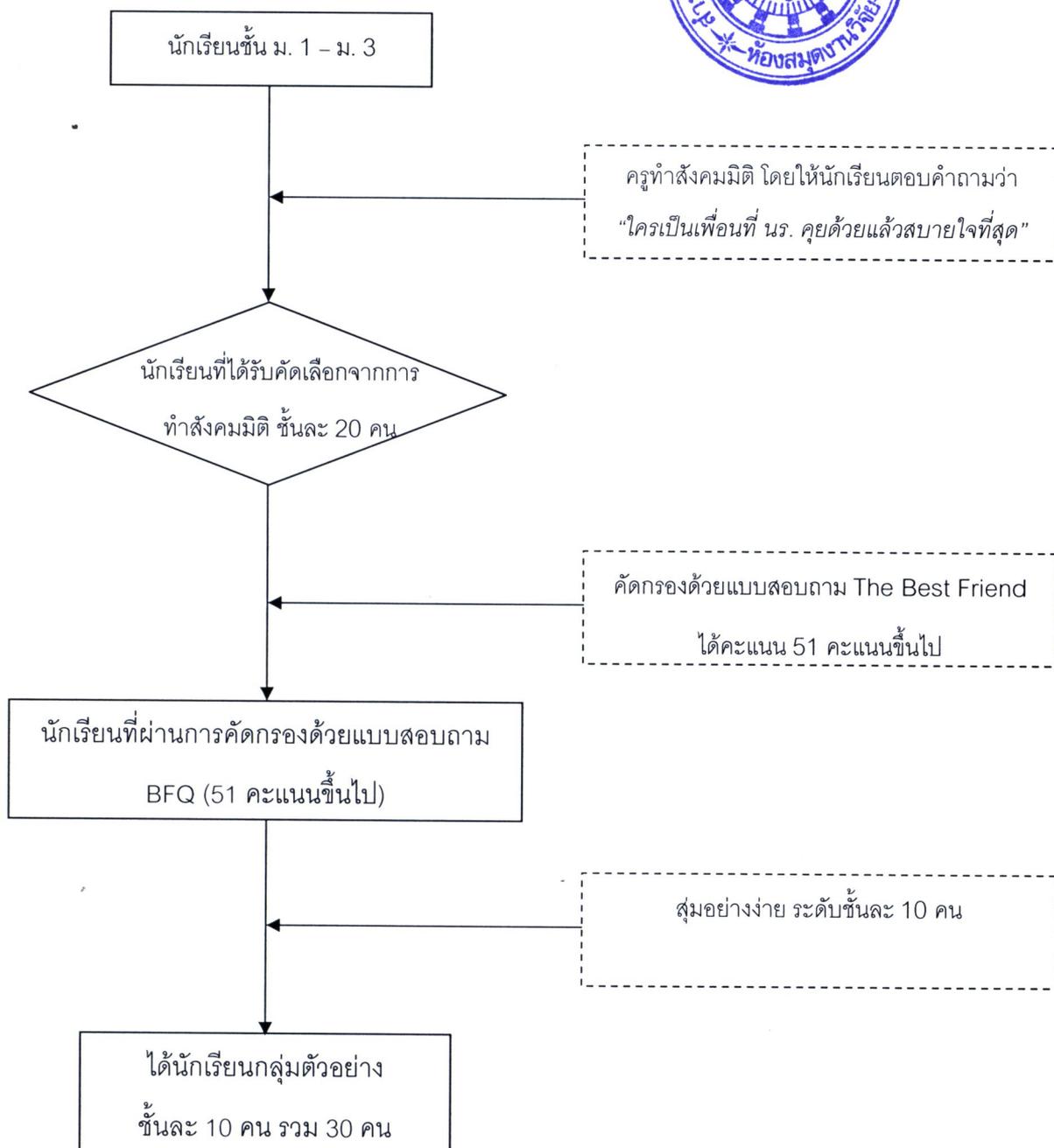
ประชากรในการวิจัยได้แก่ เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนประจำแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - ม. 3) ของโรงเรียนประจำแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน ได้มาจากกระบวนการเลือกตัวอย่างดังนี้

1. คัดเลือกจากการทำสังคัมมิตติ ครูจิตวิทยาแนะแนวหรือครูประจำชั้น ทำสังคัมมิตติกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. คัดกรองจากแบบสอบถามความสัมพันธ์กับเพื่อน ให้นักเรียนที่ครูได้คัดเลือกจากการทำสังคัมมิตติในชั้นที่ 1 ทำแบบสอบถามความสัมพันธ์กับเพื่อน เลือกผู้ที่คะแนนสูงกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม (Mid Point) คือ 51 คะแนน
3. สุ่มกลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มอย่างง่าย ชั้นละ 10 คน รวม 30 คน แล้วสอบถามความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย

ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ภาพประกอบที่ 3-1 ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมจิตตปัญญาเพื่อใช้ฝึกอบรมการพัฒนาคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา
2. แบบสอบถามความสัมพันธ์กับเพื่อน จำนวน 17 ข้อ
3. แบบสอบถามคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน
 - 3.1 ความรู้พื้นฐานการปรึกษาเพื่อน จำนวน 13 ข้อ
 - 3.2 ความสนใจในงานปรึกษา จำนวน 19 ข้อ
 - 3.3 บุคลิกภาพของเพื่อนที่ปรึกษา จำนวน 25 ข้อ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ชุดกิจกรรมจิตตปัญญาเพื่อใช้ฝึกอบรมการพัฒนาคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา
 - 1.1 ศึกษาแนวคิดและกระบวนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับจิตตปัญญา
 - 1.2 คัดสรรกระบวนการที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา ประกอบด้วย 3 กระบวนการคือ
 - 1.2.1 การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation)
 - 1.2.2 ความรักความเมตตา (Compassion)
 - 1.2.3 เชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connection)
 - 1.3 วางแผนกระบวนการเพื่อจัดชุดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา
- 1.3 จัดเตรียมชุดกิจกรรมและดำเนินการทดลองตามกำหนด

ตาราง 3-1 แผนกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา

กระบวนการ	กิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	สาระสำคัญ	วัสดุอุปกรณ์
การพิจารณาด้วยใจ อย่างใคร่ครวญ (Contemplation)	- ลูกแก้วของ ความสุข - ผ่อนพักตระหนักรู้ - กระจกส่องใจ	- เกิดการเรียนรู้จาก ภายในถึงหลัก สำคัญของการเป็น เพื่อนที่ปรึกษา และ - พิจารณาแนวทาง ที่เหมาะสมต่อการ ช่วยเหลือเพื่อน	การเข้าสู่สภาวะ จิตใจที่เหมาะสมต่อ การเรียนรู้ และนำ จิตใจดังกล่าวไปใช้ ทำงานอย่าง ใคร่ครวญทั้งในด้าน พุทธิปัญญา ด้าน ระหว่างบุคคล และ ด้านภายในบุคคล	- เพลงบรรเลงผ่อน คลาย - ลูกแก้วหลากสี - แก้วใสทรงสูง ขนาดต่างกัน 3 ใบ - ใบบางกระจก ส่องใจ
ความรักความ เมตตา (Compassion)	- ต้นไม้สาย สัมพันธ์ - มีคนห่วงใย - พัดของความดี	- เกิดเจตคติที่ดีต่อ การช่วยเหลือเพื่อน - ให้ความสนใจและ ใส่ใจในการสังเกต ความรู้สึกของเพื่อน	การส่งพลังออกเพื่อ โอบอุ้มดูแลกลุ่มของ กระบวนการ และการ จัดกระบวนการด้วย สิ่งแวดล้อมและ บริบทที่เกื้อกูลต่อ การเรียนรู้	- กระดาษสี - กระดาษชาร์ด - เทปใส - ปากกาสี - เพลง "หลับตา" - ใบบาง คนห่วงใย - กระดาษเปล่า
เชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connection)	- สร้างสรรค์บ้าน ใหม่ - แทนความห่วงใย	- พิจารณานุคลิก นิสัยใจคอ และภาพ สะท้อนของเพื่อน - ทบทวนและตัดสินใจ คุณค่าของการเป็น เพื่อนที่ปรึกษา	การช่วยให้ผู้เข้ารับ การอบรมเชื่อมโยง ประสบการณ์ใน กระบวนการเข้ากับ ชีวิตได้ นำไปสู่การ ทำให้กระบวนการ เข้ามาสู่ภายใน (Internalization) บูรณาการสู่วิถีชีวิต และการเอื้อให้เกิด การเชื่อมโยงระหว่าง ผู้เข้ารับการอบรม ด้วยกัน เชื่อมโยงกับ ชุมชน และจักรวาล	- ปากกาหลากสี - กระดาษชาร์ด - สีเมจิกหลากสี - กระดาษหลากสี - ลิปบิ้นผ้าสีชมพู - เข็มกลัด

2. แบบสอบถามความสัมพันธ์กับเพื่อน

2.1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของวัยรุ่นและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.2 ศึกษาการพัฒนาแบบสอบถาม The Best Friend Questionnaire ของ Donaldson, R.L. & Barchard, K.A. (2003)

2.3 แปลข้อคำถามจากแบบสอบถามดังกล่าวจำนวน 22 ข้อความ ลักษณะตัวเลือกเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบพิจารณาลักษณะสัมพันธ์ภาพของตนและเพื่อนว่าอยู่ในปริมาณใด

2.4 นำแบบสอบถามที่แปลแล้วไปทดสอบกับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วหาค่าอำนาจจำแนกด้วยวิธี การหาสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) พบว่า มีจำนวนข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ 0.2 ขึ้นไปจำนวน 17 ข้อ และหาค่าความเที่ยง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (The Coefficient of Alpha) ได้ค่าเท่ากับ .80

2.5 นำแบบสอบถามความสัมพันธ์กับเพื่อนไปใช้ในการคัดกรองกลุ่มตัวอย่างเลือกนักเรียนที่มีคะแนนสูงกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม (Mid Point) คือ 51 คะแนน

3. แบบสอบถามคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา

3.1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา

3.2 ศึกษาการสร้างแบบวัดลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบอาชีพผู้ให้คำปรึกษาของ โชตินุช ด้านกุล (2549) ซึ่งแบบวัดดังกล่าวประกอบด้วยตัวแปร 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ด้านความสนใจ และด้านบุคลิกภาพ โดยผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับลักษณะกลุ่มตัวอย่าง และนำไปทดสอบหาคุณภาพของเครื่องมืออีกครั้งได้ผลดังนี้

ด้านความรู้ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบถูกผิด (Check list) เดิมมีจำนวน 24 ข้อ ภายหลังจากการหาค่าอำนาจจำแนกเหลือ จำนวน 13 ข้อ และได้ค่าความเที่ยง (KR20) เท่ากับ .78

ด้านความสนใจ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เดิมมีจำนวน 20 ข้อ ภายหลังจากการหาค่าอำนาจจำแนกเหลือ จำนวน 19 ข้อ และได้ค่าความเที่ยง (The Coefficient of Alpha) เท่ากับ .87

ด้านบุคลิกภาพ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เดิมมีจำนวน 25 ข้อ ภายหลังจากการหาค่าอำนาจจำแนกเหลือ พบว่าสามารถใช้ได้ทุกข้อ และได้ค่าความเที่ยง (The Coefficient of Alpha) เท่ากับ .93

3.3 นำแบบสอบถามคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา ไปใช้ในการวิจัย โดยใช้ วัดผลในระยะก่อนอบรม หลังอบรม และติดตามผล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลององค์ประกอบเดียวแบบวัดซ้ำ (Single – Factor Experimental Having Repeated Measures on the Same Elements) (Winer, Brown, & Michels, 1991, p. 222) เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษาในระยะก่อนการอบรม หลัง

การอบรม และระยะติดตามผล ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 3-2 แสดงแบบแผนการทดลองของการวิจัย

คนที่	ผลการอบรมเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา			คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย
	ทดสอบก่อน	ทดสอบหลัง	ติดตามผล		
1	X_{11}	X_{12}	X_{13}	P_1	\bar{X}_1
2	X_{21}	X_{22}	X_{23}	P_2	\bar{X}_2
3	X_{31}	X_{32}	X_{33}	P_3	\bar{X}_3
.
.
.
n	X_{n1}	X_{n2}	X_{n3}	P_n	\bar{X}_n
คะแนนรวม	T_1	T_2	T_3	G	
ค่าเฉลี่ย	\bar{T}_1	\bar{T}_2	\bar{T}_3		\bar{G}

สัญลักษณ์

- X หมายถึง คะแนนคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษาของแต่ละคน
- P หมายถึง คะแนนรวมคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษาของแต่ละคน
- G หมายถึง ผลรวมของคะแนนคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา
- T_1 หมายถึง ผลรวมของคะแนนคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษาในช่วงทดสอบก่อน
- T_2 หมายถึง ผลรวมของคะแนนคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษาในช่วงทดสอบหลัง
- T_3 หมายถึง ผลรวมของคะแนนคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษาในช่วงติดตามผล
- \bar{T}_1 หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษาในช่วงทดสอบก่อน
- \bar{T}_2 หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษาในช่วงทดสอบหลัง
- \bar{T}_3 หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษาในช่วงติดตามผล
- \bar{G} หมายถึง ค่าเฉลี่ยของผลรวมของคะแนนคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา
- 2) คัดเลือกโรงเรียนประจำเป้าหมาย 1 แห่ง เป็นโรงเรียนนำร่องระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- 3) ประสานความร่วมมือกับโรงเรียนเป้าหมาย เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 4) จัดเตรียมชุดฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา และวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการอบรม
- 5) สร้างแบบสอบถามคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา และแบบสอบถามความสัมพันธ์กับเพื่อน
- 6) ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทั้งสอง ชนิด ด้วยการหาความเชื่อมั่น (reliability) ความเที่ยงตรง (validity) และค่าอำนาจจำแนก (discrimination)

7) ปฏิบัติการในโรงเรียนนำร่อง โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 7.1) ประชุมครูที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับทราบและสร้างความร่วมมือ
- 7.2) ชี้แจงการปฏิบัติทางจริยธรรมเพื่อพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง
- 7.3) เตรียมกลุ่มตัวอย่าง
- 7.4) จัดอบรมตามแผนกระบวนการ ชั้นละ 3 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง
- 7.5) การเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถาม ดำเนินการดังนี้

7.5.1) ก่อนดำเนินการอบรม ผู้วิจัยทำการวัดคุณลักษณะ

เยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา โดยคะแนนคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา ที่ได้จากการวัดกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้ารับการฝึกอบรมถือเป็นคะแนนการวัดครั้งที่ 1 หรือคะแนนก่อนอบรม

7.5.2) หลังจากอบรมเสร็จสิ้น ทำการวัดคุณลักษณะเยาวชน

เพื่อนที่ปรึกษาทันที ถือเป็นคะแนนการวัดครั้งที่ 2 หรือหลังทดลอง

7.5.3) หลังจากอบรมเสร็จ เว้นระยะเวลา 1 เดือน ดำเนินการวัด

คุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา ถือเป็นคะแนนการวัดครั้งที่ 3 หรือ ติดตามผล

7.6) รวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องแล้ว นำไปวิเคราะห์ผล

การฝึกอบรมในลำดับต่อไป

ตาราง 3-3 ขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรมและการเก็บรวบรวมผลการฝึกอบรม

	ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	เว้นระยะ 1 เดือน	ระยะที่ 3
ขั้นตอน	คัดเลือกกลุ่ม	ดำเนินการฝึกอบรม		ดำเนินการวัด
ดำเนินการ	ตัวอย่าง โดยวัด	เพื่อพัฒนา		คุณลักษณะเยาวชน
ฝึกอบรม	คุณลักษณะเยาวชน	คุณลักษณะเยาวชน		เพื่อนที่ปรึกษา
	เพื่อนที่ปรึกษา	เพื่อนที่ปรึกษาแล้ว		หลังจากทดลอง
	คะแนนที่ได้เป็น	วัดผลหลังอบรม		มาแล้ว 1 เดือน
	คะแนน ก่อนทดลอง	คะแนนที่ได้เป็น		คะแนนที่ได้เป็น
	(Pretest)	คะแนนหลังทดลอง		คะแนนการติดตาม
		(Posttest)		ผล (Follow up)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา มาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean) ใช้ในการบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดการกระจายของข้อมูล

2.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure Analysis of Variance) เพื่อตรวจสอบผลตามสมมุติฐาน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากคะแนนคุณลักษณะเยาวชนเพื่อนที่ปรึกษา ใน 3 ระยะ คือ ก่อนอบรม หลังการอบรม และติดตามผล หากพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะนำคะแนนเฉลี่ยไปเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni

เกณฑ์ในการกำหนดระดับคะแนนเฉลี่ยความสัมพันธ์กับเพื่อน (บุญชม สีสะอาด, 2535)

คะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนทำการเก็บข้อมูล ได้มีขออนุญาตจากหน่วยงานต้นสังกัด ตามลำดับขั้นตอน อย่างเป็นทางการ และก่อนดำเนินการจัดกิจกรรม ได้มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีเพื่อให้เกิดความไว้วางใจระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง และสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัยทุกราย กลุ่มตัวอย่างที่ประสงค์จะขอถอนตัวในขณะดำเนินการวิจัยสามารถถอนตัวออกจากการวิจัยได้ทันที โดยไม่มีเงื่อนไข

ในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการทำกิจกรรม และรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรม ตลอดจนการมีสิทธิตอบหรือไม่ตอบคำถาม การไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องถึงกลุ่มตัวอย่าง การรักษาความลับของข้อมูลโดยเก็บไว้ในที่ปลอดภัย และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ในส่วนที่เป็นข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างที่มีการบันทึกชื่อหรือข้อมูลแสดงความเป็นตัวตนจะทำการเก็บรักษาข้อมูลโดยผู้วิจัยเพียงคนเดียว และผู้วิจัยจะดำเนินการทำลายข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดภายใน 6 เดือน หลังจากดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้ซักถามข้อข้องใจเพิ่มเติมจนกระจ่าง และมีเวลาในการคิดทบทวนก่อนตัดสินใจให้คำตอบด้วยความสมัครใจ ก่อนลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมกันการวิจัย